

VYŠŠÍ SVĚTY A JEJICH SOUVISLOST SE SVĚTEM NAŠIM

Poznámky z přednášky, Řím 12. dubna 1910

Včera jsme poukázali na dvě metody zasvěcení, na mystickou cestu a na cestu extáze. Obě však byly průměrné stavu vývoje starých dob. Dnes jsou vnitřní stavy v člověku jiné a je nutný nový druh zasvěcení. Rosikrucianské zasvěcení, správně chápané, je to, které plně odpovídá dnešním poměrům. Abychom získali přibližně správný pojem o tom, co při tom probíhá v lidské duši, je lépe poznat předem pochody, které jsou spojené se stavy bdění a spaní, života a smrti. Budeme se proto těmito stavy zabývat v našem dnešním pohovoru.

Člověk obvykle nebere střídání bdění a spánku dosti hluboko. Je to pro něj tak všední jev, že jej stěží pocítí pozorností. Tím mu úplně uniká to záhadné, které tyto pochody v sobě skrývají. Na otázku, co se s člověkem děje, když usíná, bychom dostali odpověď: Zhasne vědomí, unavený mozek upadne do stavu ohlušení a už nepřijímá žádné smyslové dojmy z vnějšího světa. Toto je potud správné, pokud se to vztahuje na něco vnímatelného fyzickým zrakem. Zeptáme-li se však jasnovidce, co vnímá, řekne nám, že se děje něco zcela významného. Vidí, jak se zvedá vnitřní astrální člověk z odpočívajícího fyzického těla, a rozlévá se do astrálního světového tělesa, makrokosmu. A ráno při probuzení vidí, jak to, co se rozlilo do vesmíru, se opět stáhne a je absorbováno fyzickým tělem, mikrokosmem. Jeho pohledu se ukazuje střídavý život, který vede člověk ve velkém světě a světě malém.

Jaký pak má význam vůbec spaní pro člověka, musíme se ptát, co se s ním děje, proč své tělo opouští? A jak může tělo bez něho žít? Vlastní, vnitřní člověk, jehož hmotným výrazem a nástrojem je vnější fyzické tělo, upozoruje, když usne, jak z jeho vnímání zmizí celý vnější svět, jak se stane postupně necitelným vůči všem smyslovým dojmům, které přijal přes den, jak úplně vyblednou všechny duševní pocity, radost a bolest. Musí si ujasnit, že vnitřní člověk, který vnímá pomocí smyslů, je zároveň nositelem rozkoše a bolesti, nenávisti a lásky, a nikoli snad fyzické tělo. Mohli bychom teď namítnout: Když tomu je tak, jak to přijde, že si tento vnitřní člověk při opuštění těla v astrálním těle neuchová v něm tkvící pocity, bolesti nebo radosti? Důvod je v tom, že pro vnímání skutečností svého vnitřního života musí být ve fyzickém těle, které mu odráží jako

zrcadlo jeho hnutí mysli a přivádí mu je k vědomí. Opuštěním zrcadla zhasne obraz dojmů a člověk si je opět neuvědomí, dokud se znovu nestáhl do těla. Je tu tak neustálá střídávající činnost mezi vnějším a vnitřním člověkem.

Je zajímavé porovnat, co na to říká exaktní věda; je to zcela podobné. Při usínání pozorujeme, jak spotřeba sil během dne má za následek unavení celého organismu, jak články pozvolna odmítají pohyb, jak ustává hlas, čich, chuť a zrak, nakonec sluch, nejduchovnější ze smyslů, a při procitnutí cítíme, že je všem článkům a smyslům dána nová síla a svěžest. Odkud však přicházejí tyto síly, které přes den zrcadlí vnitřního člověka vnějšimu? Čerpáme je v noci ve své duchovní vlasti, makrokosmu a přinášíme je ráno do fyzického světa, v němž bychom nemohli existovat bez tohoto ponoření každé noci do vnitřního světového života. Spánek je nutný, neboť by bez něho nastaly poruchy duševního života. Je to spánek, který nám daruje duchovní síly.

Viděli jsme, co získáváme v duchovním světě pro fyzický, a můžeme teď položit druhou otázku: Co však přenášíme večer ze stavu bdění do spánku? Odpověď na to nám dává lidský život mezi narozením a smrtí. Vidíme, jak v něm dochází ke stupňování neustále rostoucím množstvím vnějších zážitků, které musí být individuálně zpracovány. Každý z nás vnímá individuálně. Vezměme například historickou událost: každý z nás ji posuzuje podle své duševní zralosti, leckdo zůstane neovlivněn a nemusí si z ní vzít žádné poučení, jiný opět ji nechá na sebe plně působit a stane se mudrcem. U takového člověka se zážitek proměnil v duchovní síly.

Tento proces se může znázornit ještě zřetelněji následujícím příkladem. Pomysleme na dítě, které se učí psát. Kolik muselo udělat nezdařených pokusů, než se podařila první písmena, kolik papíru a tužek muselo spotřebovat, kolik muselo snést trestů za kaňky a špatné písmo: a po celý rok, až se konečně naučilo dobře psát. Všechno, co toto dítě prodělalo, se do jisté míry v něm smrštilo do schopnosti umět psát.

Tak jsou zážitky přetkávány do duševních sil, které přebíráme každý večer do astrálního světa. Spánek k tomu přidává další a působí proměnu těchto sil. Většinu z nás bude známo z vlastní zkušenosti, že nazpaměť naučená báseň se po spánku vynoří pevněji utkvěná. Tato pravda se stala přímo běžným pořekadlem: Bisogna dormirci sopra. - (Nutno se na to

vyspat.) Z řečeného vysvítá, že přenášíme přes den zpracované zážitky večer do duchového domova a odtud, přeměněné na duchovní síly, je ráno přinášíme zpět do fyzického světa. Chápeme teď zřetelněji účel a nutnost střídavého života na obou úrovních bytí a důležitost spánku, bez něhož by zde život nebyl možný.

Je však hranice pro tuto transformaci sil, a vystupuje každé ráno stále zřetelněji najevo při ponoření se do těla. Je to hranice, kterou stanoví naše fyzické tělo námi získaným schopnostem. Mnohé můžeme transformovat až do tělesnosti, avšak ne všechno. Vezměme například člověka, který do sebe přijímal po deset let skutečné poznatky vnějšího a skrytého světa. Tím, co si zevně a vědecky osvojil, obohatil jen svůj intelekt a svůj rozum, avšak tajné zkušenosti, poznatky, kterých nabyl z rozkoše a utrpení, zobrazily se v jeho tělesnosti a změnily na něm fyziognoimii a gesta.

V čem spočívá hranice, kterou staví tělo přijetím schopností, budiž vysvětleno následujícím příkladem: Někdo dostal při narození nemuzikální sluch. - Aby člověk mohl být výkonným hudebníkem, je nutná jemná struktura tohoto orgánu, tak jemná, že uniká vědeckému pozorování. - Jestliže takový člověk studuje hodně v hudební oblasti, tak to, co přes den přijímá, je v noci proměňováno do duchovní hudební síly, avšak nemůže být vyjádřeno při vstupu do nedokonalého fyzického orgánu. Tento příklad ukazuje jeden z příkladů, v němž neschopnost přetvořit fyzický orgán staví zhodnocení duchovních sil nepřekonatelnou závoru. Člověk musí v takových případech resignovat a klidně trpět disharmonií mezi svým tělem a upoutanými silami. Kdo je schopen hlouběji nahlédnout, ví, že každý má mnoho zážitků, které by ho úplně přeměnily, kdyby je mohl vtělit fyzickému člověku. Všechny tyto schopnosti, které se nemohou projevit, všechna tato touha, která se odráží od nepoddajného těla, se v průběhu života shromažďuje a vytváří celek, který je jasnozřivému pohledu zřetelně viditelný.

Jasnozřivý člověk vidí trojí: schopnosti, které si přinesl člověk při narození, pak nové schopnosti, kterých nabyl v životě a mohl si je přisvojit, a konečně množství těch sil, které nemohly proniknout do tělesnosti a čekají na vyvinutí. Tyto poslední tvoří něco jako opozici k vnější tělesnosti a působí na ni jako protisíla. Toto je nejdůležitější síla, která není v souladu s naším životem ve fyzickém těle. Pozvolna je rozkládá a nechá je chřadnout a snaží se ho zbavit jako obtížného pouta; snaží se je odložit jako nástroj, který už není vhodný splnit stoupající

požadavky. Je příčinou, že naše tělo uvadá jako květina, která ztrácí list za listem a v níž nezůstane žít nic než nové semeno. V člověku vidí jasnovidce něco podobného: Je to pro jeho pohled, jako kdyby se ke druhé polovině života všechno získané v lidském nitru stáhlo, neschopno se vyvinout, podobné semeni, které skrývá malý zárodek pro příští jaro. Tak vidí jasnovidce ve všem umírajícím něco klíčícího. V každém z nás se hluboce skryto utváří semeno k novému životu.

Celou silou všech svých pocitů máme potom pochopit smysl smrti. S jakými jinými pocity potom přistoupíme ke smrtelné posteli člověka námi milovaného. Nebudíž tím míněno, že máme potlačit smutek z rozloučení, nebož duše, která už nepocítuje žádnou bolest, by uschla. Máme přece se na život dívat z vyššího hlediska, na něž nás staví duchovní věda, a máme si říci: Zdola pozemského světa se smrt jeví plná utrpení a hrozná, ale viděná shora se našemu duchovnímu pohledu jeví úplně jinak. Duše si dobyla za dlouhá léta namáhavého pozemského života bohatý poklad schopností, který by nemohla vyhodnotit, kdyby zůstala upoutána na totéž tělo. Smrt jí umožňuje vystoupit na vyšší stupeň. - Jako si člověk osvojil během krátkého nočního spánku to, co duchovně získal za dne, tak ho smrt dělá schopným vybudovat a transformovat v duchovém světě to, co celkově získal svým životním dílem. Je však mohutný rozdíl mezi spánkem a smrtí. Ve spánku, během tělesného života, je normální člověk bezvědomý pro vyobcování z těla - avšak ve smrti, která ho od vyobcování z těla osvobozuje, se člověk probouzí.

Při plném vědomí sklízí plody minulého života a na duchovní úrovni zpracovává, co nemohl zhodnotit na úrovni fyzické. A tak přežívá pak do nové inkarnace, k níž si hledá vhodné tělo, které mu umožní uplatnit získané schopnosti. Například: Kdo si nashromáždil hudební poznatky, najde si rodičovský pár, který má hudebně příznivou strukturu uší. V důsledku toho dozná jeho život v nové inkarnaci vzestup, k němuž nemohlo dojít ve starém těle. A tak pokračuje vzestup od vtělení ke vtělení podle míry schopností, které se mají k tomu získat, až k úplnému zduchovní. Pak už nepotřebuje člověk zůstat vázaný na fyzickou stránku a řetěz inkarnací má konec. Pochopili-li jsme řečené v jeho celé hodnotě, tak musíme usoudit, že smrt přes všechno bolestivé je dobročinnou nezbytností, a že já by si muselo přát vytvoření smrti, kdyby neexistovala. Ze v tomto názoru není nic životu nepřátelského, žádná askese a žádný strach ze života, vysvítá zřetelně z toho, když toužíme tento život povýšit a jak vnějšího, tak vnitřního člověka zušlechťovat a

produchovňovat. Otázka: Jak unikneme ze života?- - může vznikat jen z nedokonalého a špatného poznání nauky o smrti a reinkarnaci. Všechno zde na fyzické úrovni a stejně tak po smrti na duchovní je jen prací a přípravou pro nové vtělení na Zemi. Vidíme tím jen vzájemné vztahy ve velkém, jako je můžeme pozorovat v malém na denním a nočním životě.

Včera bylo poukázáno na dvě cesty, aby se dospělo k duchovým světům: mystickou a cestu extáze. Současně bylo zdůrazněno, že se staré způsoby zasvěcování už pro naši dobu nehodí a že si dnešní stupeň vývoje žádá nové prostředky, které potom v budoucnosti budou opět muset ustoupit jiným prostředkům. Asi od 12. až 14. století byla nutná rosikrucianská metoda a ta bude v nej bližší budoucnosti získávat ještě více na významu. Kdo je v duchovním životě a sleduje jeho stupňování od inkarnace k inkarnaci stále výše, ví, že dnešní duchovní věda je přizpůsobena naším poměrům, a že lidé po tisíciletích na ni budou pohlížet opět jako na něco překonaného. Bude se počítat ještě více než v našich dnech s plně vědomými silami. Jak jsme viděli, přijímá dnešní člověk síly během spánku, když je v bezvědomém stavu. Postupně během vývoje bude tento postup stále více vstupovat do jeho vědomí a do jeho vůle.

Podmínkou starých zasvěcovacích forem byl sestup člověka do jeho vlastního nitra, což mělo za následek zesílení všech egoistických sil, a pro žáka bylo pravým pokušením. Bylo při tom probuzeno všechno, co ještě v sobě měl jako žijící a už přemožené pudy. Když na příklad hned po probuzení vyřadíme své smysly vůči všem pronikajícím vnějším dojmům a ponoříme se do sebe sama, tak by se v tomto okamžiku našemu pohledu neukázalo naše opravdové nitro, kdybychom však zůstali při vědomí, tak by se naše vědomí sebe vystupňovalo do bezmezného sobectví. Při extázi opět, jak jsme viděli, když se člověk rozplyne vědomě do makrokosmu, bude jeho já stále slábnout a žák potřebuje pomoc gurua, aby neupadl do úplné mdloby.

Rosikrucianské zasvěčení spojuje obě cesty a dává čekateli správnou rovnováhu, která ho chrání před shora zmíněnými nebezpečími a současně mu propůjčuje tolik samostatnosti, že už nepotřebuje dohled zasvěcovatele. Vede ho zprvu do vnitřního světa, přístup k němuž se mu otevírá vnějším světem, který má žák věrně pozorovat ve všech jeho formách. Musí se naučit nacházet všude symboličnost, až uzná, že celý

fyzický svět je příměr. Tímto nebudiž řečeno, že botanik, lyrik nebo malíř vidí špatně, i oni vidí správně, avšak u žáka rosikrucianů záleží na tom, aby zaměřil svou pozornost na symboličnost formy, protože jeho cíl leží hlouběji než cíl ostatních pozorovatelů.

Vidí-li například růži, poznává v ní symbol života a řekne si: Čistá zelená šťáva stoupá ve stonku, teče od listu k listu, avšak nahoře v květu korunující na rostlině, proměňuje se do červené šťávy růže. - Pak odvrátí pohled od květiny a pohlédne na člověka a řekne si: Pozoruj-li rostlinu vedle člověka, tak se mi na první pohled jeví jako mnohem hlouběji jsoucí než on, nemá ani pohyb, ani city, ani vědomí. I člověkem proudí červená výživná šťáva, avšak on se pohybuje svobodně, kam chce, vidí vnější svět a pociťuje jeho dojmy jako rozkoš a utrpení a je si vědom své existence. Jedno má však přece jen rostlina navíc: nemůže se mýlit jako on; žije si cudně a čistě, nikomu neublíživě. Červená krev je výrazem vyšší duchovnosti a je nad zelenou rostlinnou šťávou, která je nahoře v květu zabarvena symbolicky červeně, avšak krev je zároveň nositelkou žádostí, vášní, omylu a chyb. Růže je zajisté podřízená bytostí, je však jakoby ideálem pro člověka. Jednou se stane pánem sama a jeho já se pozvedne nad všední já. Zušlechťí se, očistí se a jeho krev se stane cudnou a čistou jako zelená rostlinná šťáva. A tuto očistěnou krev produchovnělého člověka vidím symbolicky znázorněnou v červené krvi růže.

Nižší v sobě musíme dostat do své moci, musíme se stát pánem všeho toho, co se staví na odpor našemu vzestupu, a proměnit to v čisté síly. V symbolu růžového kříže, mrtvém černém dřevu kříže, na němž rozkvétají živé růže, vidíme sebe samy. Temné dřevo je naše nižší přirozenost, která propadá smrti a musí být překonána, červené růže jsou naše vyšší, životu zasvěcená přirozenost, která pučí vítězně z odumírající nečistoty.

Takové symboly si má rosikrucian nechat veškerou silou působit na sebe; má je hledat všude v přírodě kolem sebe, vytvářet si je a nad nimi medítovat. U této představy záleží méně na tom pravém než na tom správném, symbolicky správném. Zvláště při meditaci růžového kříže má být zapojen veškerý cit, veškerá krev srdce, má nás naplnit životem a prožhnout před obrazem transformace naší přirozenosti. Žák má stupňovat dojem až do takové síly a pak neustále opakovat, takže z něho už nic nezmizí a večer je to přeneseno jeho astrálním tělem do duchového světa. Rosikrucianský žák pak cítí, jak bezvědomost, do níž dříve během spánku upadal, pozvolna mizí, a že mu je, jako kdyby se v něm zapaloval

pozvolný duševní oheň. Nese to v sobě jako pochodeň, která září do temnoty noci a jemu dělá viditelným to, co dosud zahalovala temnota. Stal se vidoucím v onom světě. Otevřelo se v něm světlo darující aktivní oko v protikladu k fyzickému pasivnímu oku, které v sobě nemá žádný zdroj světla, ale vnímá jen cizím světlem.

Rosikrucian vidí, když se tak zaškolil, vnější skutečnost jen tam, kde ji může utvářet na symboly, které mohou jeho nitro uschopnit a proměnit ve světlo, čeho nabyl na meditačních schopnostech.

Tímto způsobem je já žákovo chráněno před ztvrdnutím v sobectví, stejně tak jako před bezmocností, a on proniká bez nebezpečí do vyšších světů. Správnou měrou si osvojuje sílu mystiky a používá ji v extázi. Vážným cvičením se konečně dostane tak daleko, že zří slunce o půlnoci, jak se to nazývalo ve starých okultních školách, to znamená, že za fyzickou formou vidí současně ducha.

Toto mohlo být v našem krátkém pojednání naznačeno jen v zásadě krátce. Bližší lze vidět v mé knize „Jak dosáhneme poznání vyšších světů“ Tímto tématem se veřejně nelze zabývat ještě podrobněji, protože vlohy většiny ještě nedovolují okultní vývoj. I o starých zasvěcovacích cestách je veřejně málo známo, a to málo nebylo osobně prožito těmi, kdo o tom psali. Každé období má vykazovat změny odpovídající jeho poměrům, protože vůdcové museli vždy nechat vplynout něco nového do lidského života.

Zítřka uvidíme, v čem spočívalo dílo Gautama Buddha, jednoho z největších, který byl předchůdcem toho, na nějž bylo lidstvo připravováno už celá tisíciletí a od něhož mělo dostat největší podnět: Krista Ježíše. Dále uvidíme, že jeho mocný impuls začíná být cítit teprve v naší době a že se bude rozšiřovat v budoucnosti na celé lidstvo. A ještě bude řeč o jeho následovníku, Maitreia Buddhovi, který přijme Kristův impuls v nové formě.

Když teď na konec přehledneme, co bylo řečeno, a jasně si v duši uvědomíme, že náš život je zde ve spánku a smrti oplodněn duchem, a že veškeré naše snažení, veškerý zisk pozemského života by byl planý a byl by zde nezhodnocený, kdybychom zůstali stále vázání na toto fyzické tělo. Jedině přechodné stadium smrti nám umožňuje sklízet plody života, abychom se potom vrátili zpět na tento svět bohatší a o stupeň výše na stezce k dokonalosti. Nechme proniknout duchovní vědu do svého života a budeme mít podíl na pokladech útěchy, naděje a síly, které obsahuje.

Co nám našemu vědomí dnes přináší duchovní věda, bylo známo už největším duchům minulosti Jeden básník řekl:

*Jako v den, který té svém propůjčil,
stálo slunce na pozdrav planetám,
neustále jsi ihned prospíval
podle zákona, podle něhož jsi nastoupil.
Takový musíš být, nemůžeš sobě uniknout.
To říkali už Sibyly i proroci
a ani čas ani žádná moc nerozdrobí
utvořenou formu, která se živě vyvíjí.*

(Prozaický překlad)